

УДК 378.6.796.011.32:908/796.5

ГОТОВНІСТЬ ВИПУСКНИКІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ “ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ” ДО ПРОВЕДЕННЯ ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ

Інна Ткачівська

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
вул. Шевченка, 57, 76025 Івано-Франківськ, Україна*

Проаналізовано результати констатувального експерименту, на підставі яких виявлено низький рівень готовності учителів фізичної культури до проведення туристсько-краєзнавчої роботи в школі. На підставі розроблених авторських програм здійснено порівняльний аналіз модельних груп формувального експерименту. Виявлено суттєве підвищення рівня готовності до цього виду діяльності.

Ключові слова: професійна підготовка, учитель фізичної культури, туристсько-краєзнавча робота.

Вища освіта – вирішальна ланка професійного і духовного формування особи в умовах національно-культурного відродження, соціально-економічного і науково-технічного прогресу, політичного і економічного суверенітету України.

Зростаючі вимоги до спеціалістів, які працюють у галузі фізичного виховання і спорту, зумовлюють розвиток нових напрямів ступеневої підготовки кадрів, переорієнтацію системи підготовки і перепідготовки кадрів, підвищення їхньої кваліфікації.

Специфіка діяльності вчителя фізичної культури вимагає володіти не тільки загальнопедагогічними знаннями і вміннями, але й спеціальними рисами, котрі залежать від його рухових можливостей, знань основних базових видів спорту, сучасних новітніх технологій, що використовують у системі фізкультурно-оздоровчих занять.

Дослідження ефективності умов, за яких може здійснюватися підготовка майбутніх фахівців фізичної культури до професійної діяльності, потребувало аналізу й осмислення якості системи туристсько-краєзнавчої підготовки в тому вигляді, як вона сформувалася і існує.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підготовка фахівців галузі фізичної культури і спорту сьогодні є актуальною проблемою. Аналізуючи стан професійної підготовки вчителів фізичної культури, можна стверджувати, що практична підготовка фахівців з цього напрямку не зовсім

відповідає сучасним вимогам і не забезпечує належний рівень його компетентності відповідно до вимог нормативних документів, що регламентують стратегію розвитку освіти в Україні. Проблема вдосконалення професійної підготовки фахівців у галузі фізичної культури висвітлена у працях багатьох вітчизняних учених [1–5].

Мета роботи – проаналізувати готовність студентів-випускників факультету фізичного виховання і спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника до проведення туристсько-краєзнавчої роботи з учнями.

Для виявлення рівня професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до здійснення туристсько-краєзнавчої діяльності в школі ми проводили констатувальний експеримент, в основі якого була авторська методика комп'ютерного тестування, яка складається з тестів, об'єднаних чотирма блоками. Кожний блок тестів вміщує теоретичні запитання із матеріалу, пов'язаного з вивченням туристсько-краєзнавчої інформації, пройденого студентами за весь період навчання у вищому навчальному закладі. До головних показників, які допомогли нам визначити рівень професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері фізичного виховання та спорту до туристсько-краєзнавчої роботи, ми віднесли теоретичні та практичні знання техніки і тактики оздоровчо-спортивного туризму, краєзнавства і краєзнавчої роботи, охорони довкілля, надання першої медичної допомоги у разі травм та захворювань. Ці показники одночасно ми застосували як назви блоків. Загальна кількість тестів – 436 запитань. З них блок А налічує 174, блок Б – 111, блок В – 55 і блок Г - 96 тестових запитань.

У процесі дослідження ми застосовували такі методи дослідження: аналіз, синтез, тестування, метод математичної статистики.

Результати констатувального експерименту переконливо доводять, що рівень підготовки студентів-випускників факультетів фізичного виховання і спорту до проведення туристсько-краєзнавчої роботи з учнями загалом є низьким.

Їхні знання несистематизовані й відображаються поверховими уявленнями про туристсько-краєзнавчу діяльність. Зокрема, із загальної кількості випускників денної форми навчання, які брали участь у тестуванні, жодний не виявив високого чи достатнього рівня професійної підготовки до туристсько-краєзнавчої роботи. Тільки 12,5% студентів дійшли до середнього рівня, 29,9% тестованих виявили низький рівень і 57,6% майбутніх фахівців фізичної культури – дуже низький рівень професійної підготовки до туристсько-краєзнавчої роботи з учнями.

З метою підвищення рівня професійної готовності фахівців фізичного виховання і спорту ми розробили прогностичну модель професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здійснення туристсько-

краєзнавчої діяльності в школі. На підставі цієї моделі здійснено суттєві корективи у змісті робочих навчальних програм дисциплін туристсько-краєзнавчого циклу згідно з кредитно-модульною системою.

Протягом чотирьох років студенти факультету фізичного виховання і спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, які становили експериментальну групу, вивчали туристсько-краєзнавчі дисципліни за авторськими робочими програмами, які відповідали кредитно-модульній системі Болонського процесу. Студенти контрольної групи продовжували навчання за стандартними програмами. Після завершення вивчення циклу туристсько-краєзнавчих дисциплін ми провели контрольний зріз для поточного виявлення рівня готовності студентів-випускників факультету фізичного виховання і спорту до проведення туристсько-краєзнавчої роботи з учнями.

Результати контрольного тестування доводять, що запропонована методика є ефективною і заслуговує на практичне втілення у навчальному процесі факультетів фізичного виховання, які готують організаторів туристської діяльності.

Як виявили результати формувального експерименту, 28,6% тестованих експериментальної групи досягли високого рівня готовності до проведення туристсько-краєзнавчої діяльності зі школярами, на відміну від студентів контрольної групи, з яких жоден не виявив подібних показників. Для достатнього рівня характерним є те, що в експериментальній групі показник якості знань і навиків становить 42,9%, а у контрольній – 3,5%. Розподіл результатів для середнього рівня констатує, що студенти експериментальної групи виявили успішність, що становить 21,4%, а тестовані контрольної групи – 50,0%. Низький рівень готовності до здійснення туристсько-краєзнавчої діяльності в школі виявило 39,3% студентів-випускників факультету фізичного виховання і спорту контрольної групи і тільки 7,1% тестованих цього ж рівня, які проходили навчання за експериментальними програмами, становили експериментальну групу. Дуже низького рівня (елементарного) в експериментальній групі не виявили, а от у контрольній показник для цього рівня відповідає в 7,2% респондентів (див. таблицю).

Група	Блок	Рівень, %				
		високий	достатній	середній	низький	дуже низький
КГ	А	3,5	10,7	42,9	35,7	7,2
	Б	0	3,5	28,6	53,6	14,3
	В	7,2	32,1	32,1	14,3	14,3
	Г	0	3,6	60,7	14,3	21,4

ЕГ	А	21,5	46,4	25,0	7,1	0
	Б	25,0	39,3	32,1	3,6	0
	В	53,6	32,1	14,3	0	0
	Г	25,0	71,4	3,6	0	0

Порівняльна таблиця рівнів готовності студентів-випускників факультету фізичного виховання і спорту до здійснення туристсько-краєзнавчої діяльності з учнями за двома моделями груп формувального експерименту.

Для того, щоб отримати цілісну картину готовності майбутніх учителів фізичної культури до здійснення туристсько-краєзнавчої роботи зі школярами, прокоментуємо результати тестування за кожним блоком зокрема.

З одержаних даних експерименту з техніки і тактики оздоровчо-спортивного туризму тільки 3,5 і 10,7% студентів контрольної групи набрали таку кількість балів, яка відповідає високому та достатньому рівню професійної підготовки з цієї дисципліни; 42,9% тестованих виявили середній, 35,7 і 7,2% – низькі і дуже низькі результати.

Розподіл відсотків для експериментальної групи студентів щодо знань та практичного застосування техніки і тактики спортивно-оздоровчого туризму відповідає таким показникам: високого рівня досягло 21,5% респондентів, достатнього і середнього – 46,4 та 25,0%, низький рівень притаманний тільки для 7,1% тестованих цієї групи, а дуже низький не виявив жоден студент, що свідчить про ефективність застосування експериментальних програм.

Отже, студенти експериментальної групи, пройшовши курс туристсько-краєзнавчої підготовки за спеціальними програмами кредитно-модульної системи, оволоділи глибокими, ґрунтовними знаннями системи основних понять, необхідних для туристсько-краєзнавчої роботи з учнями; оптимальним рівнем професійно значущих умінь і навиків у повному обсязі; спроможністю самостійно формувати орієнтовну основу діяльності; вирізнялися здатністю виявити творчий підхід до діяльності, студенти, які навчалися за традиційними програмами, виявили неглибокі, фрагментарні знання; вони недостатньо володіють обсягом професійно значущих умінь та навичок.

Аналізуючи наступний блок тестів (краєзнавство і краєзнавча робота), виявили аналогічні результати: у контрольній групі достатній і середній рівень готовності продемонстрували – 3,5 та 28,6% студентів, низький – 53,6% і дуже низький – 14,3%, високого рівня не виявлено. Для студентів експериментальної групи результати розподілилися таким чином: високий і

достатній рівень готовності властивий для 25,0 та 39,3% тестованих, середній і низький – відповідно для 32,1 та 3,6%. Дуже низького рівня не було.

Як бачимо з таблиці, після застосування експериментальної технології вивчення дисциплін туристсько-краєзнавчого циклу, згідно з вимогами кредитно-модульної системи Болонського процесу, в експериментальній групі значно знизилися показники низького та дуже низького рівнів готовності та підвищилися середнього, достатнього і високого, що не виявлявся у контрольній групі. З огляду на це зосереджуємо увагу на подальших шляхах удосконалення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до проведення туристсько-краєзнавчої діяльності з учнями:

- поліпшення педагогічних умов реалізації технології підготовки студентів на факультетах фізичного виховання і спорту, які готують організаторів туристської діяльності: формування національної самосвідомості засобами туристсько-краєзнавчої діяльності; поглиблене вивчення краєзнавства та пізнавально-рекреаційних можливостей краю; реалізація міжпредметних зв'язків між туристсько-краєзнавчими та дисциплінами спортивних спеціалізацій; навчально-методичне забезпечення викладання туристсько-краєзнавчих дисциплін;
- використання робочих програм туристсько-краєзнавчого циклу, розроблених автором за вимогами кредитно-модульної системи Болонського процесу, які спрямовані на самостійне здобуття знань, умінь та практичних навиків готовності до проведення туристсько-краєзнавчої роботи в школі.

-
1. *Бельський Я.* Теоретичні і методичні основи підвищення ефективності праці вчителя фізичного виховання: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інст-т пед-ки і психол. проф. освіти акад. пед.наук України. К., 2000.
 2. *Генсерук Г. Р.* Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2005.
 3. *Кондрацька Г. Д.* Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до викладання основ безпеки життєдіяльності в загальноосвітній школі: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2005.

4. *Наумчук В. І.* Професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних ігор: Автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / Тернопільський держ. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2002.
5. *Сущенко Л. П.* Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): Монографія. Запоріжжя: 2003.

**THE READINESS OF SPECIALTY “PHYSICAL CULTURE
EDUCATION” HIGHER SCHOOL GRADUATES TO THE TOURIST
ETHNOGRAPHY WORK WITH SECONDARY SCHOOL STUDENTS**

Inna Tkachivs'ka

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University of Ivano-Frankivs'k,
Shevchenko Str., 57, UA – 76025 Ivano-Frankivs'k, Ukraine*

The article analyses the results of experiment that testifies to the low level of physical culture teachers' readiness to the tourist ethnography work at school. Based on the developed authors programs the comparative analysis of forming experiment models groups is carried out. The substantial increase of the level of readiness to this type of activity is found out.

Key words: professional preparation, teacher of physical culture, tourist ethnography work.

Стаття надійшла до редколегії 27.03.2008

Прийнята до друку 20.05.2008